

Projekt Pospolu

Sekvenční logické obvody Klopné obvody

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Ulrych.

Rozlišujeme základní druhy klopných sekvenčních obvodů:

- Klopný obvod RS
- Klopný obvod RST
- Klopný obvod typu D
- Dvojčinný klopný obvod RST
- Dvojčinný klopný obvod JK

Základní charakteristika sekvenčních logických obvodů:

- Hodnoty výstupních proměnných nezávisí pouze na hodnotách vstupních proměnných.
- Sekvenční logický obvod se skládá z části kombinační a paměťové.
- Paměťová část obvodu je realizována kombinačním obvodem se zpětnou vazbou.
- Obvod uchovává informaci i po změně vstupních hodnot.
- Kromě vstupních hodnot sledujeme i vnitřní stav obvodu.
- Stejně hodnoty převedené na vstup nemusí vyvolat stejnou odezvu na výstupu. Záleží na stavu vnitřních proměnných.

Rozdělení sekvenčních logických obvodů

1. Asynchronní

- při změnách na vstupu je okamžitá odezva do stavu sekvenčního obvodu
- rychlost odezvy bude záležet jen na kvalitě elektronického obvodu

2. Synchronní

- je zaveden řídicí synchronizační hodinový signál
- stav obvodu se mění až po změně hodinového signálu

Podle reakce na řídicí signál synchronní obvody dělíme na:

a) úrovnňové obvody

Obvod reaguje průběžně na změny hodinového signálu.

b) hranové obvody

Obvod reaguje na vstupní proměnné jen po detekci náběžné nebo sestupné hrany hodinového signálu.

Podle počtu stabilních stavů dělíme klopné obvody na:

Bistabilní

- obvody mají dva stabilní stavy
- pomocí signálu přivedeného na vstup je možné stavy přepínat
- obvody se používají např. jako paměťové prvky

Monostabilní

- obvod má jeden stabilní stav
- v tomto stavu může obvod setrvat libovolnou dobu
- po přepnutí do druhého nestabilního stavu se obvod sám vrací do stavu původního
- obvody se používají např. jako zpožďovací prvky

Astabilní

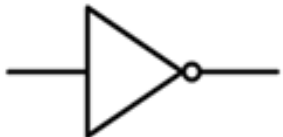
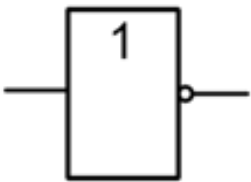

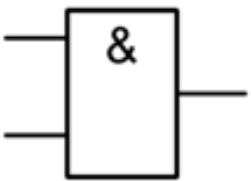

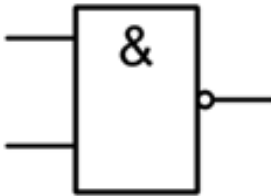
- obvody nemají žádný stabilní stav
- dochází k neustálému překlápění mezi dvěma stavy
- výstupní signály jsou periodické impulsy
- četnost výstupu impulsů závisí na parametrech obvodu
- obvody se používají např. jako zdroj taktovacího signálu

Schmittův klopný obvod

- zvláštní typ klopného obvodu
- používá se např. k úpravě tvaru impulsů

- Logické funkce realizujeme pomocí základních logických členů.
- Spojením členů získáme logický obvod.
- Pro kreslení logických obvodů používáme normované značky logických členů.
- Ve většině zahraničních katalogů se používá americké značení členů.
- V ČR se velice používalo a stále používá značení podle ČSN.

Logická funkce	US norma	ČSN norma	
$Y = \bar{A}$ NOT inverzor			Výstup invertoru má opačnou hodnotu než vstup
$Y = A \cdot B$ AND logický součin			Na výstupu hradla AND je logická 1 v případě logické jedničky na obou vstupech
$Y = \overline{A \cdot B}$ NAND negovaný logický součin			Na výstupu hradla NAND je logická jednička v případě logické nuly alespoň na jednom vstupu

Logická funkce

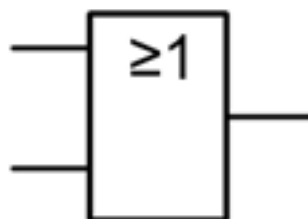
US norma

ČSN norma

$$Y=A+B$$

OR

logický
součet

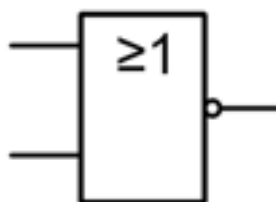

Na výstupu hradla OR je
logická jednička 1
v případě logické 1 na
jednom ze vstupů

$$Y=\overline{A+B}$$

NOR

negovaný
logický
součet

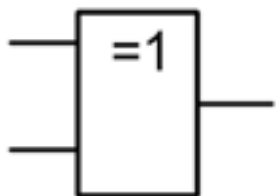

Na výstupu hradla NOR je
logická 1 pouze v případě
logické 0 na všech
vstupech hradla

$$Y=A\oplus B$$

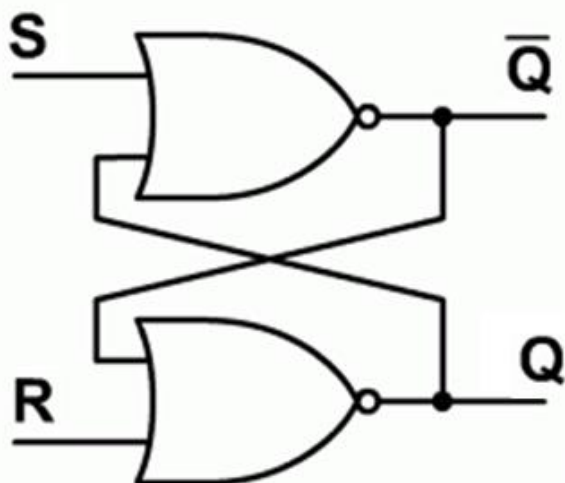
XOR

výlučný log.
součet

Na výstupu hradla XOR je
logická 1 v případě
rozdílné úrovně na
vstupech A a B

- Obvod má vstupy S (Set – nastavení) a R (Reset – nulování).
- Klopný obvod zůstává v předchozím stavu, když $S = 0$, $R = 0$.
- Když $S = 1$, $R = 0$, pak klopný obvod přechází do stavu logické 1 na výstupu. Tento stav trvá i po skončení signálu na vstupu S.
- Když $S = 0$, $R = 1$, pak klopný obvod přechází do stavu logické 0 na výstupu. Tento stav trvá i po skončení signálu na vstupu R.
- Když $S = 1$, $R = 1$, pak obvod přechází do stavu logické 1 na obou výstupech. Tento stav je neslučitelný s funkcí obvodu a považujeme ho za zakázaný.

- obvod RS sestavený z hradel NOR
- pravdivostní tabulka obvodu

S	R	Q_{t+1}	$\overline{Q}_{t+1}$	Popis činností klopného obvodu
0	0	Q_t	$\overline{Q}_t$	Nemění se stav klopného obvodu
0	1	0	1	Vynulovaný klopný obvod
1	0	1	0	Nastavený klopný obvod
1	1	1	1	Zakázaný stav odporující funkci klopného obvodu

- Při požadavku záznamu informace ze vstupu v daném časovém intervalu doplňujeme obvod o připojení taktovacího signálu.
- **Vstup R** (Reset) slouží k uvedení výstupu do stavu logické 0.
- **Vstup S** (Set) uvede výstup do stavu logické 1.
- **Vstup T** (Taktovací impuls) slouží k ovládání obvodu v definovaných časových intervalech.
- Stav $R = S = 1$ je opět zakázaným stavem jako u obvodu RS.

Klopný obvod RST sestavený z hradel NAND

Podpora spolupráce
škol a firem

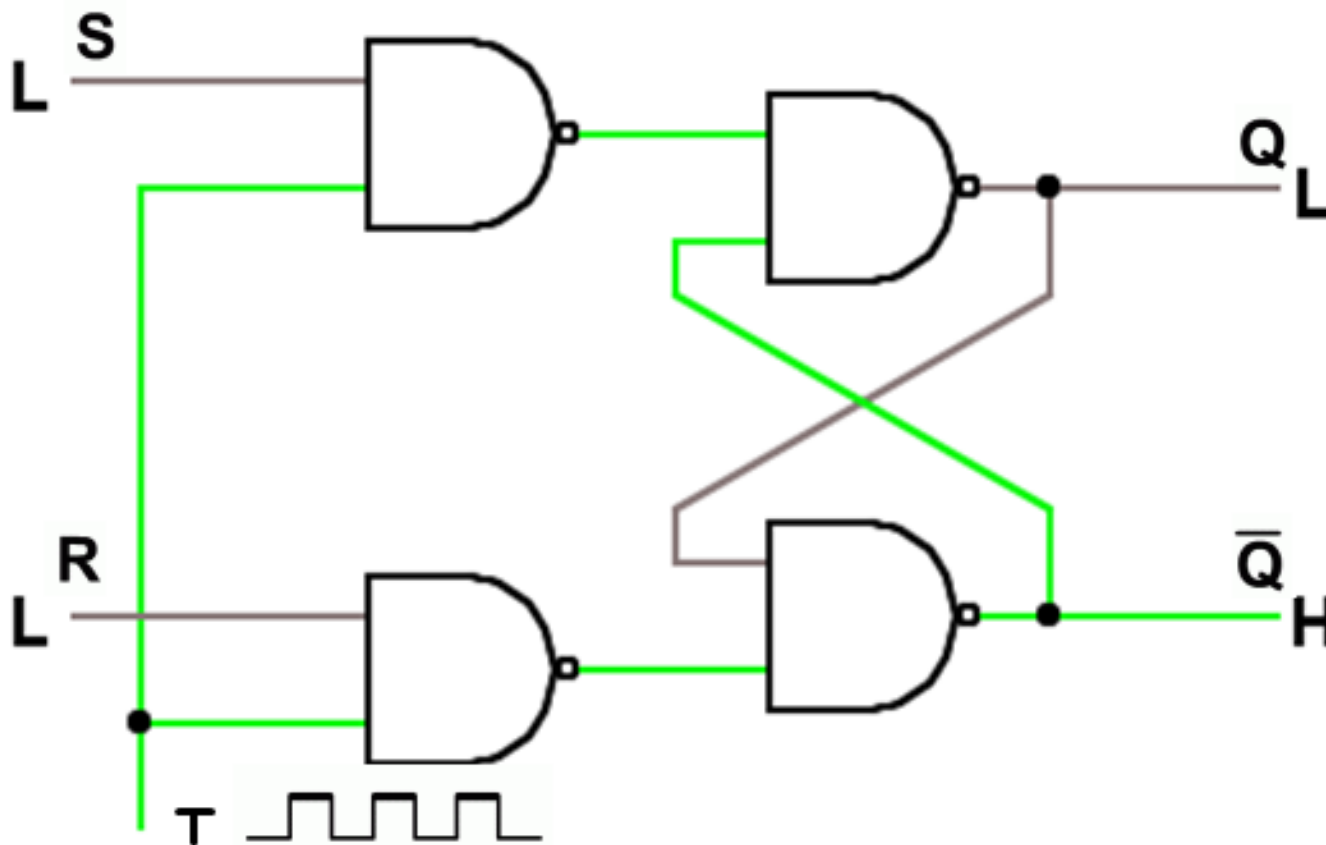
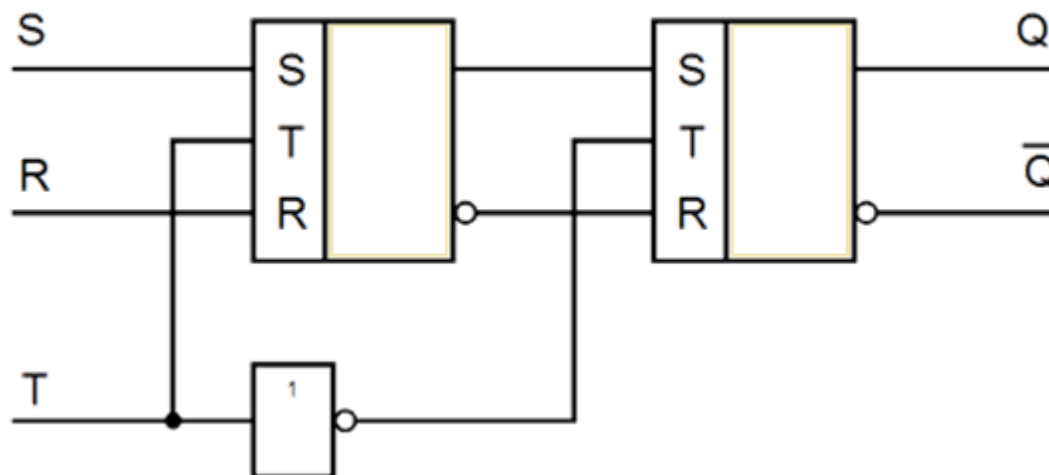
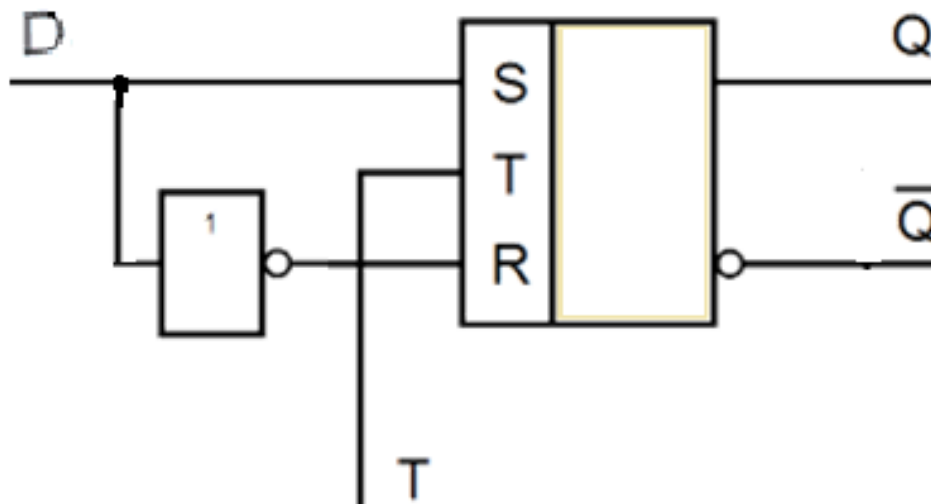

Schéma sestaveno v simulačním prostředí logických obvodů

- obvod je složen ze dvou klopných obvodů RST
- dvojčinný klopný obvod je řízen sestupnou nebo náběžnou hranou
- u jednoduchého RST je zaznamenána změna na výstupu po celou dobu trvání taktovacího impulsu

- klopný obvod D získáme ze synchronního RST obvodu spojením vstupů S a R přes invertor
- zapojením zabráníme vzniku zakázaného stavu na výstupu klopného obvodu

- klopný obvod JK znamená určité vylepšení původního klopného obvodu RS
- na rozdíl od klopného obvodu D zachovává klopný obvod JK oba řídicí signály pro nastavení a nulování
- v tomto případě označujeme J jako nastavení
- vstup K označujeme jako nulování
- v klopném obvodu JK je zavedena zpětná vazba z výstupů

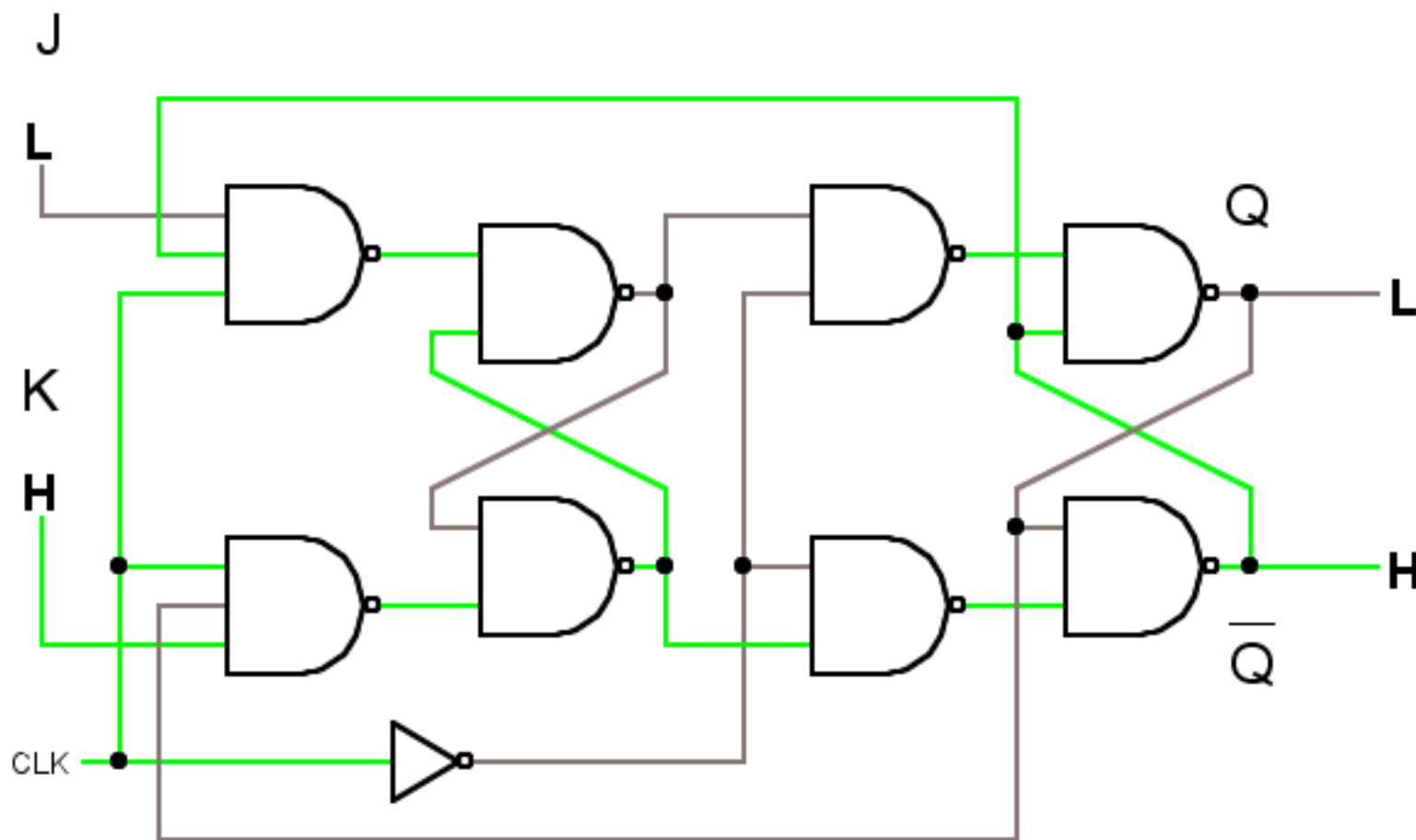

Schéma sestaveno v simulačním prostředí logických obvodů

Úkol č. 1: Vyjmenuj základní druhy klopných obvodů.

Úkol č. 2: Jaký je rozdíl mezi kombinačním a sekvenčním logickým obvodem?

Úkol č. 3: Vysvětlete rozdíl mezi asynchronním a synchronním obvodem.

Úkol č. 4: Popište rozdíl mezi astabilním, bistabilním a monostabilním obvodem.

Úkol č. 5: Popiš funkci vstupů Set a Reset.

Úkol č. 6: Vysvětlete funkci taktovacího kmitočtu v obvodu.